

Н. М. Дмитришина,

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Використання технічних засобів навчання у процесі вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей. У статті проведено аналіз доцільності використання технічних засобів навчання при врахуванні психофізіологічних особливостей студентів немовних спеціальностей. Автором було розглянуто питання передачі мовної, мовленнєвої та соціокультурної інформації за допомогою ТЗН при вивченні іноземної мови.

Ключові слова: *технічні засоби навчання, психофізіологічні особливості, мотивація, соціокультурна інформація, комунікативна компетентність.*

THE USAGE OF TECHNICAL TRAINING RESOURCES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE STUDY- ING BY THE STUDENTS OF NOT LINGUISTIC SPECIALTIES.

The article discloses the problem of choosing the appropriate technical resources while studying foreign language in accordance to physiological characteristics of students of not linguistic specialties. It was investigated that students' motivation can be increased while emotions and interest are involved. Technical training resources can be used for creating interesting and emotionally coloured tasks and presentations. While studying specific terms and difficult grammar rules teacher should make multimedia presentation for students to explain them some complicated aspects of their usage and to present those words which are needed for the technicians. In order to develop students' communicative skills video and audio tasks should be used at the classes. The aim of multimedia resources is not only to improve students' skills in listening and speaking but also to profound their knowledge in sociocultural life of the country the language of which they study.

Key words: *technical training resources, physiological characteristics, motivation, sociocultural information, communicative competence.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМИ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.

В статье проведен анализ целесообразности использования технических средств обучения, учитывая психофизиологические особенности студентов неязыковых специальностей. Автором был рассмотрен вопрос передачи языковой, речевой и социокультурной информации средствами ТСО при изучении иностранного языка.

Ключевые слова: *технические средства обучения, психофизиологические особенности, мотивация, социокультурная информация, коммуникативная компетентность.*

Постановка проблеми. Структура та зміст сучасної системи освіти залежить від соціально-політичної ситуації і певних суспільних вимог всередині країни. Однак, кінцева мета – формування висококваліфікованого спеціаліста – залишається незмінною. Навчально-виховний процес вимагає використання усіх ефективних засобів, спрямованих на досягнення поставлених цілей та завдань. Вивчення іноземної мови на рівні з базовими дисциплінами гуманітарного та природничого блоку є неодмінною складовою у формуванні всебічно розвинутої особистості та забезпечує перейняття позитивного фахового досвіду у спеціалістів інших країн.

Розвиток науки надає необмежені можливості у використанні сучасних технічних засобів у навчальних цілях. Ефективність засвоєння необхідного навчального матеріалу студентами значно зростає, адже у процесі сприйняття задіюються усі психофізіологічні особливості діяльності мозку людини.

Технічні засоби навчання (ТЗН) – це прилади, що використовуються у навчально-виховному процесі як носії інформації та інструменти її передачі. Вони передусім спрямовані на підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу для подальшого його використання у практичній діяльності. Важливим фактором використання ТЗН є їх спрямованість на забезпечення різних форм сприйняття інформації, що дає можливість проводити візуальну, слухову й тактичну демонстрацію нового матеріалу. Таким чином, форми та методи застосування технічних засобів у процесі навчання потребують детального вивчення, а тому, з огляду на їх ефективність, це питання є **актуальним** у світлі розвитку сучасної системи освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема використання технічних засобів у навчально-виховному процесі стала предметом наукових досліджень О. Буйницької, Г. Краснової, О. Нікітіна, Н. Старцевої, С. Стрілець. Вчені зосереджують свою увагу на характеристичні ТЗН за функціональною ознакою та на доцільності їх використання у поєднанні з різними видами навчальної діяльності. Технологічний підхід до освіти активно розробляється у працях І. Богданової, В. Гузєєва, М. Кларіна, М. Лущик, Г. Селевка та інших дослідників. Предметом їх наукових пошуків є ефективність застосування ТЗН у процесі формування мовленнєвої компетентності спеціалістів ВНЗ, як основи їх фахового рівня. Цікавими, на нашу думку, є праці вчених О. Биконі, Ж. Безцінної, О. Карпової, Г. Копил, Л. Овсієнко, у яких зосереджена увага на ролі ТЗН під час вивчення іноземної мови у навчально-виховних закладах різних рівнів. Незважаючи на багатогранність та фундаментальність досліджень з цієї проблеми, аспекти застосування технічних засобів у процесі вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей залишаються недостатньо розкритими, а тому потребують детального аналізу та вивчення.

Невирішені аспекти даної проблеми. Форми та методи роботи зі студентами технічних спеціальностей, зокрема математиками та комп'ютерними інженерами, із застосуванням ТЗН на заняттях з іноземної мови вимагають детального аналізу. Нерозкритою залишається проблема врахування психофізіологічних особливостей студентів цих спеціальностей при виборі тих чи інших засобів навчання.

Таким чином, **метою** нашого дослідження є аналіз основних шляхів та методів використання технічних засобів у процесі навчання студентів немовних спеціальностей, а також оцінка їх ефективності на різних етапах засвоєння комунікативного іншомовного матеріалу з урахуванням психофізіологічних критеріїв.

Викладення основного матеріалу. Основна відмінність у вивченні іноземної мови студентами філологічних та технічних спеціальностей полягає у рівні мотиваційної спрямованості. Студенти-гуманітарії вивчають іноземну мову як засіб спілкування та передачі набутого досвіду у подальшій професійній діяльності. Студенти ж технічного напрямку вивчають іноземну мову як засіб отримання додаткової інформації зі свого фаху. Таким чином, мотиваційна складова студентів-мовників є значно вищою, оскільки від успішності засвоєння іншомовного комунікативного матеріалу прямо залежить рівень їх професійної затребуваності як спеціалістів. На відміну від гуманітаріїв, студенти немовних напрямів підготовки не розглядають іноземну мову як важливий критерій у системі фахової освіти, а лише як засіб отримання додаткової

інформації. Це приводить до зниження мотиваційної складової, що негативно позначається на ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Цікавою, з точки зору нашого дослідження, є думка науковця І. Зимньої, яка, як основний критерій формування мотивації у студентів немовних спеціальностей, розглядає активізацію психічних резервів особистості, якій, насамперед, сприяє підвищення інтересу до навчального матеріалу, а також емоції, що посилюють інтенсивність пізнавальної діяльності [3]. Заняття повинні мати емоційно забарвлений характер та стимулювати інтерес студентів. Досягненню цієї мети може сприяти використання комп'ютерів та мультимедійних засобів. Так, наприклад, введення нового лексичного матеріалу можна побудувати у формі мультимедійної презентації з використанням зображень понять, які потрібно запам'ятати. Посиленню емоційної складової навчального процесу сприяє також музика, яку можна використовувати як фонове оформлення до даної презентації.

Серед основних методів навчання іноземної мови, що сприяють підвищенню мотивації студентів немовних спеціальностей та враховують їх психологофізіологічні особливості сприйняття та засвоєння матеріалу дослідниця Н. Арістова виокремлює наступні: – практичні методи навчання (тренувальні та творчі вправи); – наочні методи (демонстрація, комп'ютерний показ); – методи контролю та корекції знань, умінь і навичок (комп'ютерний контроль та самоконтроль, усне та письмове тестування); – методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (створення ситуацій інтересу до навчання, роз'яснення мети навчання); – методи активізації навчально-пізнавальної діяльності (інтелектуальні, ділові та рольові ігри) [1, с. 53]. Важливою складовою підвищення рівня мотивації у студентів дослідниця вважає використання новітніх інформаційних технологій, які, оцінюючи їх роль у житті сучасної людини, допомагають нівелювати розрив теоретичних знань та їх практичного застосування. Посиленню зацікавленості студентів до матеріалу сприяє використання методу створення ситуацій інтересу, реалізувати який допоможе демонстрація застосування засвоєних лексико-граматичних структур у живому спілкуванні. Зореве сприйняття зразків ділової поведінки та комунікації іноземною мовою з використанням фахової лексики спонукає студентів до розуміння суттєвих особливостей такого спілкування, аналізу елементів невербального характеру та посилює мотивацію у засвоєнні необхідного навчального матеріалу.

Враховуючи психологічні особливості студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу є домінуючим критерієм при виборі системи методів, засобів, організаційних форм та прийомів подачі, опрацювання та засвоєння необхідного матеріалу. Технічні засоби навчання можуть бути ефективними лише тоді, коли вони правильно використовуватимуться у поєднанні з іншими структурними компонентами навчально-виховного процесу.

Засвоєння лексико-граматичного матеріалу при вивченні іноземної мови є важливим критерієм у формуванні комунікативної компетенції. Студент повинен володіти достатнім словниковим запасом та легко оперувати граматичними структурами для здійснення діалогічного та монологічного мовлення. Як правило, у студентів технічних спеціальностей краще розвинене логічне мислення, їм легше працювати з формулами та схемами, проводити аналіз та синтез спеціального матеріалу. Труднощі можуть виникати під час засвоєння винятків та поліваріантності використання певних граматичних конструкцій. У такому випадку студенту необхідна структурована чітка опора. Конспект не завжди може допомогти у вирішенні цієї проблеми, оскільки певні правила передбачають поліваріантність відповідей та вимагають уточнення їх використання. З метою подолання такого типу труднощів доцільно є розробка самим викладачем комплексу відеоуроків із засвоєння граматичного чи лексичного матеріалу. Вони дають змогу логічно та структуровано викласти необхідну інформацію, зосередивши увагу на складних моментах використання певної структури й звести до мінімуму поліваріантність у відповідях (що є важливим у вивченні іноземної мови), а також підібрати необхідний матеріал, що відповідав би фаховій орієнтації студентів. Такий метод засвоєння лексики та граматики дає можливість студентам легко повторити матеріал, що вивчається, а також створює умови для саморозвитку та самонавчання.

Під час вивчення іноземної мови студентами технічних спеціальностей важливу увагу слід приділяти також засвоєнню термінології, адже розуміння спеціалізованих текстів та професійного мовлення є ключовим критерієм рівня фахової підготовки. Терміни будь-якої галузі науки, мають такі характерні особливості: вони позбавлені емоційно-експресивних компонентів; терміни майже завжди однозначні; вони не мають смислових зв'язків з іншими словами та можуть бути автономними і функціонувати незалежно від особливостей певної системи мови [2, с. 48]. Ці фактори впливають на певну складність засвоєння фахової термінології, а тому завданням викладача є використання ефективних методів та засобів у процесі їх запам'ятовування студентами. Окрім звичних методів роботи із професійно орієнтованими текстами доцільно використовувати прийоми засвоєння іншомовних фахових лексичних одиниць у процесі коментованого виконання практичних завдань. Так, наприклад, при вивченні термінів із теми «Текстові редактори» (Word Processors) студентам можна запропонувати створити або редагувати документ у програмі Word. При цьому, їх завданням буде прокоментувати хід роботи або написати інструкцію із виконання тих чи інших завдань. Така форма навчання дозволить задіяти візуальні та тактичні канали сприйняття і засвоєння інформації, а також продемонструє можливість використання теоретичних знань у реальній професійній діяльності.

Успішне оволодіння іноземною мовою характеризується здатністю індивіда передавати і сприймати інформацію у процесі іншомовного спілкування. Під час формування навичок діалогічного та монологічного мовлення важливо використовувати аудіовізуальні засоби. Так, дослідниця С. Стрілець стверджує, що «організм студента, сприймаючи інформацію за допомогою аудіовізуальних засобів, перебуває під впливом потужного потоку якісно незвичайної інформації, що створює необхідну емоційну основу, на базі якої від чуттєвого образу значно легше переходити до логічного мислення, що в свою чергу значно покращує якість навчання» [5, с. 2]. За допомогою аудіовізуальних засобів реалізується принцип наочності та індивідуалізації навчального процесу, оскільки засвоєння необхідного матеріалу відбувається в індивідуальному темпі. При цьому можуть бути використані різноманітні завдання спрямовані на тренування різних видів навичок. Під час демонстрації відеоматеріалу на початковому етапі вивчення іноземної мови можливим є використання текстових опор (титри, друковані тексти і діалоги, що передають інформацію із відео чи аудіо носія). У процесі формування комунікативних навичок важливо навчити студентів застосовувати принцип здогадки, використовуючи візуальні чи аудитивні підказки (міміка і жести мовців, фонове оформлення). Разом з тим викладач зобов'язаний пояснити студентам національну специфіку значень деяких паралінгвістичних засобів спілкування, оскільки їх незнання може призвести до неправильної інтерпретації інформації. Зореве та слухове сприйняття іншомовного комунікативного матеріалу допомагає також продемонструвати зразки різних ситуативних типів спілкування – ділового та неформального, виокремити потрібні лексико-граматичні структури та відповідні моделі поведінки.

Використання аудіовізуальних матеріалів допомагає також реалізувати принцип навчання в контексті діалогу культур. Так, за словами науковця М. Лущик «розуміння іншомовного мовлення може бути досягнуто лише за умови, що реципієнт

є достатньо компетентним не тільки в мовному, але й в соціокультурному кодї відправника повідомлення – носія мови; це вимагає від студентів досягнення високого рівня не тільки мовної підготовки, але й відповідних фонових знань» [4, 77]. У процесі викладання іноземної мови необхідно знайомити студентів із національними, соціокультурними реаліями та моделями поведінки носіїв мови, що вивчається.

Таким чином, проаналізувавши особливості використання технічних засобів навчання на різних етапах вивчення іноземної мови ми дійшли висновків, що найважливішим завданням викладача при роботі зі студентами немовних спеціальностей є підвищення мотиваційної складової, за рахунок залучення емоцій до виконання тих чи інших завдань, а також створення ситуацій інтересу. З огляду на психофізіологічні особливості студентів технічних спеціальностей краще за своєння іншомовного комунікативного матеріалу відбувається при умові візуальної, аудитивної та тактичної презентації нового матеріалу. Технічні засоби навчання забезпечують передачу мовної, мовленнєвої та соціокультурної інформації студентам, сприяють використанню аудіовізуальної здогадки та створюють умови для саморозвитку та самонавчання.

Подальшим нашим завданням є дослідження використання Інтернет ресурсів у навчальних цілях, а також підбір автентичних навчальних відео курсів для роботи зі студентами немовних спеціальностей на різних етапах вивчення іноземної мови.

Література:

1. Арістова Н. О. Вплив індивідуальних відмінностей видів пам'яті на вибір структурних компонентів технології формування мотивації вивчення іноземної мови у вищих нелінгвістичних навчальних закладах / Збірник наукових праць «Теоретичні питання культури освіти та виховання». – 2011. – № 44. – С. 49–54
2. Звегинцев В. А. Очерки по общему языкознанию / В. А. Звегинцев. – М. : Либроком, 2009. – 384 с.
3. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: пособие для учителей средней школы / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение. – 2007. – 159 с.
4. Лущик М. В. Застосування відеофонограми у навчанні студентів англійського монологічного мовлення / М. В. Лущик // Збірник наукових праць «Теоретичні питання культури освіти та виховання». – К. : КНЛУ, 2011. – № 44. – С. 75–78
5. Стрілець С. І. Технічне оснащення в сучасній вищій школі (електронні засоби навчання) [Електронний ресурс] / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2013. – Вип. 108. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2013_1_108_8.pdf

УДК 811.133.1'38'42

І. І. Єрмоленко,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ЛІНГВОПОЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕПІГРАФІВ У ДЕТЕКТИВНИХ ТЕКСТАХ ДАНИЕЛЯ ПЕННАКА

У статті розглянуто лінгвопоетичну своєрідність епіграфів у детективних творах Данієля Пеннака. З'ясовано роль епіграфів до всього твору та епіграфів до окремих розділів у структурно-композиційній організації детективного тексту. Залучено методіку семного аналізу та комплексного лінгвістичного аналізу елементів епіграфів. Особлива увага приділена дослідженню функціонування удаваних епіграфів у детективних текстах Данієля Пеннака.

Ключові слова: детективний текст, епіграф, удаваний епіграф, лінгвопоетичний аналіз.

LINGUOPOETIC FEATURES OF EPIGRAPHS IN THE DETECTIVE TEXTS OF DANIEL PENNAC

The article deals with the linguopoetic peculiar features of the epigraphs of the detective works of the modern French writer Daniel Pennac. It is performed a complex linguistic analysis of the epigraphs, it was especially involved the method of the componential analysis of the lexical units of the epigraphs. Special attention is paid to the study of functioning of the sham epigraphs to the chapters of the detective novels. It is shown the semantic relationship of the epigraph and the text as well as with the title of the given literary work. It is also revealed the relationship of the sham epigraphs to the chapters with the texts of these chapters as well as with the titles of these chapters. It is clarified the role of the epigraphs to the entire texts of the detective works of Daniel Pennac. There are defined the main functions of the sham epigraphs to the individual chapters of the detective works of Daniel Pennac. It is revealed in what way the epigraphs as well as the sham epigraphs to the texts of Daniel Pennac contribute to the realization of the pragmatic intention of the author. It is found it what way the reader can grasp the ideological content of the epigraph.

Key words: detective text, epigraph, sham epigraph, linguopoetic analysis.

ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЭПИГРАФОВ В ДЕТЕКТИВНЫХ ТЕКСТАХ ДАНИЕЛЯ ПЕННАКА

В статье рассмотрены лингвопоэтическое своеобразие эпиграфов в детективных произведениях Даниэля Пеннака. Выяснена роль эпиграфов ко всему произведению и эпиграфов к отдельным разделам в структурно-композиционной организации детективного текста. Привлечено методіку семного анализа и комплексного лингвистического анализа элементов эпиграфов. Особое внимание уделено исследованию функционирования мнимых эпиграфов в детективных текстах Даниэля Пеннака.

Ключевые слова: детективный текст, эпиграф, мнимый эпиграф, лингвопоэтический анализ.

Детективний текст постійно видозмінюється та еволюціонує відповідно до розвитку суспільства, що зумовлює сталий інтерес науковців різних галузей до детективних текстів. Детективні твори Данієля Пеннака належать до французької постмодерністської літератури останніх десятиріч. Вони зацікавили таких західних науковців як С. Леблонд [6], Д. Платтен [7], Ж.–К. Рідон [8], К. Стотт [9], проте означені розвідки стосувалися здебільшого літературознавчої [7; 8] і культурологічної [6; 9] проблематики. Відсутність комплексного лінгвопоетичного дослідження «чорного детективу» Данієля Пеннака з урахуванням жанрової специфіки, а також загальне спрямування сучасної лінгвістичної науки на дослідження художнього тексту зумовлює **актуальність** теми нашого дослідження.

Метою нашої наукової розвідки є визначення специфіки епіграфів до детективних текстах Данієля Пеннака у лінгвопоетичному ракурсі. Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**: з'ясувати роль епіграфа у тексті, виокремити особливості функціонування епіграфів у тексті Данієля Пеннака, схарактеризувати епіграфи перед до всього тексту, а також епіграфи до окремих розділів детективів.